

POPULACIJE

- Populacija je skupina osebkov iste vrste, ki sočasno biva na nekem območju.
- Populacije različnih vrst rastlin in živali sestavljajo **življenjske združbe ali biocenoze.**

○ V vsaki populaciji hkrati potekajo štirje **populacijski procesi:**

- rodnost (nataliteta)
- umrljivost (mortaliteta)
- doseljevanje (imigracija)
- odseljevanje (emigracija).

Lastnosti populacije proučujemo s populacijskimi parametri:

- gostota, številčnost, porazdelitev, starostna in spolna sestava.

○ **Elementi populacijske dinamike** (nihanje populacije, rast populacije, menjava in pojavljanje novih generacij) so odvisni od:

- gostote populacije
- tekmovanja znotraj vrst
- virov energije,...

RODNOST – NATALITETA je proces povečanja populacije z dodajanjem novih osebkov (potomcev) k populaciji.

Podajamo jo s stopnjo rodnosti.

$$\text{Stopnja rodnosti} = \frac{\text{št. novorojenih osebkov v časovni enoti}}{\text{št. vseh osebkov v populaciji}}$$

Rodnost je **zelo velika** pri vrstah, kjer starši ne skrbijo za zarod (školjke, žuželke, ribe,...).

Manjša pa je rodnost pri vrstah, kjer starši skrbijo za potomstvo (ptice, sesalci).

Na rodnost vplivajo še: **količina hrane, letni časi, geografska lega, podnebne razmere,...**

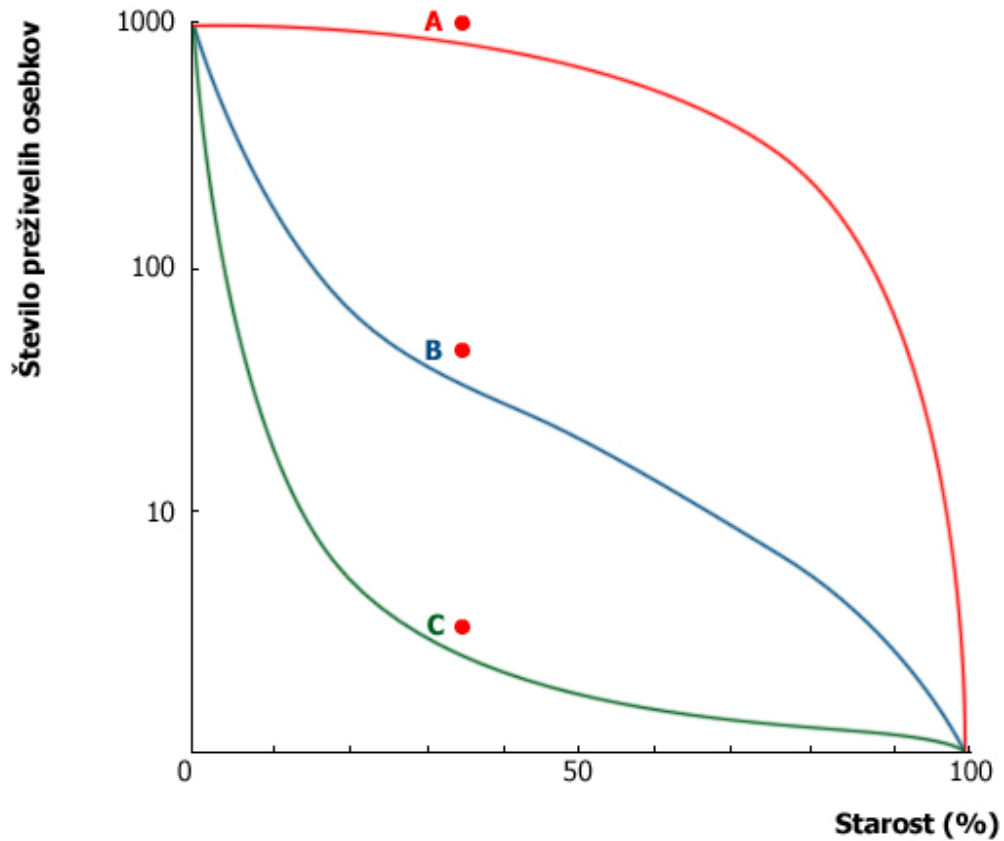
UMRLJIVOST – MORTALITETA je proces zmanjšanja populacije z umiranjem osebkov. Izražamo jo s stopnjo umrljivosti.

$$\text{Stopnja umrljivosti} = \frac{\text{št. umrlih osebkov v časovni enoti}}{\text{št. vseh osebkov v populaciji}}$$

Z analizo umrljivosti po starostnih razredih dobimo krivulje preživetja.

Krivulje preživetja za različne organizme

A – ČLOVEK

B – ZELENÍ TRDOŽIV

C – RIBE

Življenjska doba pri človeku se je podaljšala. Zakaj?

RAST POPULACIJE

Spodnja tabela prikazuje rast populacije vinske mušice.

Narišite krivuljo populacijske rasti.

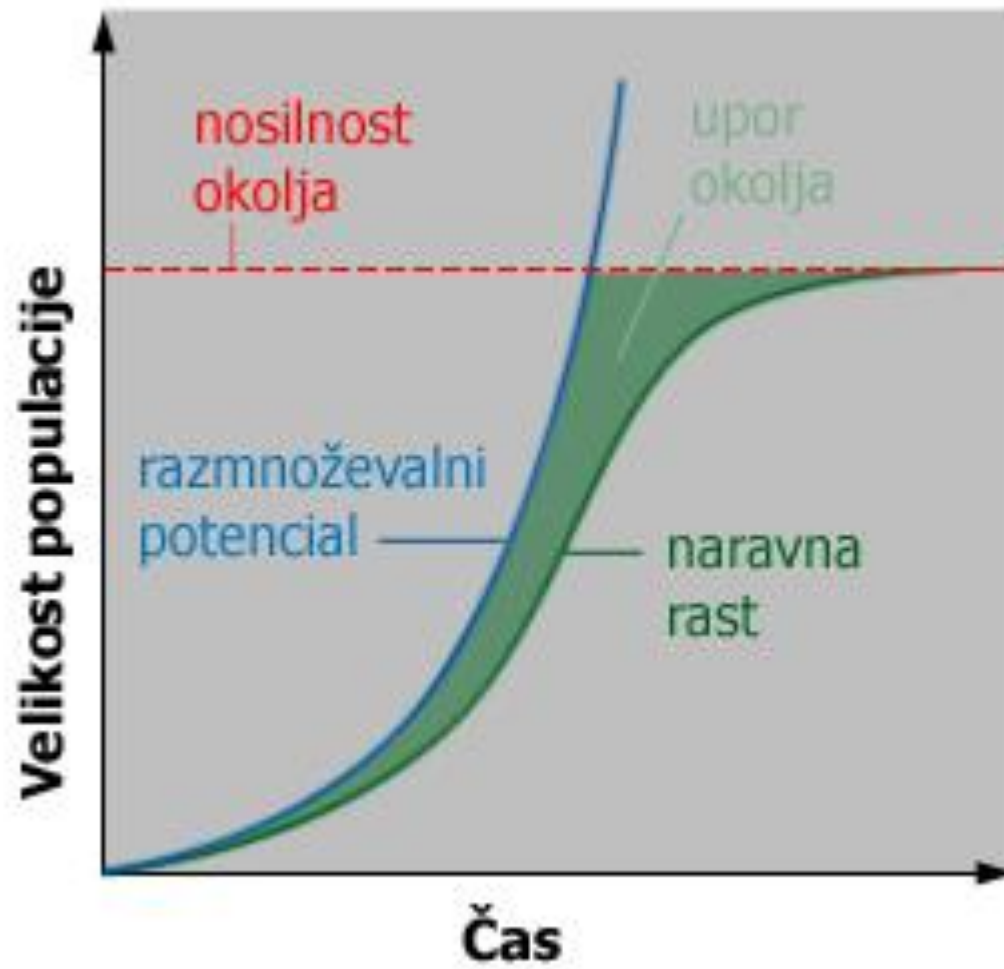
Neomejena rast (hipotetični primer za vrsto živali, katere par ima 100 potomcev)

rod	Število samcev	Število samic	Število jajčec na samico	Število potomcev
1	1	1	100	100
2	50	50	100	5.000
3	2.500	2.500	100	250.000
4	125.000	125.000	100	12.500.000
5	6.250.000	6.250.000	100	625.000.000
...	...	...	...	...

- V resnici populacija ne more rasti neomejeno, ker se ji upira okolje. **Njeno rast omejujejo druge populacije (tekmovanje med vrstami), pomanjkanje hrane in življenjskega prostora, bolezni in zajedavci, klimatski dejavniki, škodljive mutacije.** Te dejavnike imenujemo **UPOR OKOLJA.**
- V ekologiji imenujemo zgornjo mejo številčnosti neke populacije **NOSILNOST OKOLJA.**

Upor okolja

STAROSTNA SESTAVA POPULACIJE

Opisuje razmerje med številom osebkov v različnih starostnih skupinah.

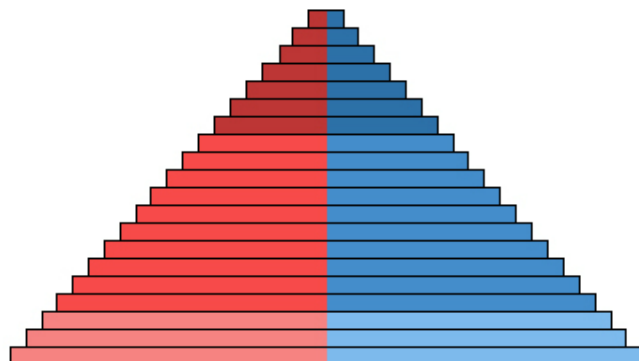
Glede na razmnoževalne sposobnosti ločimo:

- skupino najmlajših osebkov (spolno nezrelih osebkov) – **prereproductivni del**
- skupino spolno zrelih osebkov – **reproductivni del**
- skupino ostarelih osebkov, ki se ne razmnožujejo več - **postreproductivni del.**

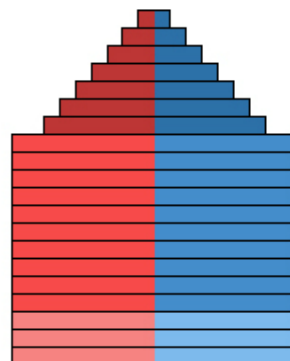

OBLIKE STAROSTNIH PIRAMID

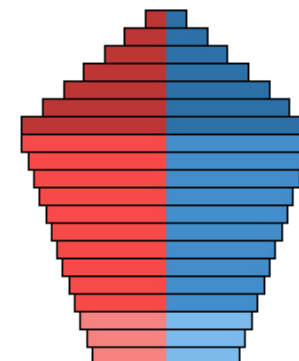
Starostni razredi		
ženske	moški	
		Predrazmnoževalni
		Razmnoževalni
		Porazmnoževalni

Rast populacije

Stabilna populacija

Propad populacije

Po čem se razlikujejo populacije, ki jih prikazujejo zgornje starostne piramide?

Za katere vrste so značilne?

SPOLNA SESTAVA POPULACIJE

Opisuje številčno razmerje med spoloma.

- Pri rastlinah je 95% vrst **enodomnih**- moški in ženski cvetovi so na eni rastlini. Le 5% pa je **dvodomnih** – te rastline imajo ene osebke z moškimi cvetovi, druge pa z ženskimi.
- Pri živalih je spolna struktura zelo različna: en samec ima eno samico, samica se pari z več samci, samec ima več samic, osebki spremenijo spol, praviloma je spol določen s kromosomi, pri nekaterih vrstah pa je odvisen tudi od temperature,...

VELIKOST IN GOSTOTA POPULACIJE

- Zelo težko je prešteti vse osebe neke populacije ali celo vrste.

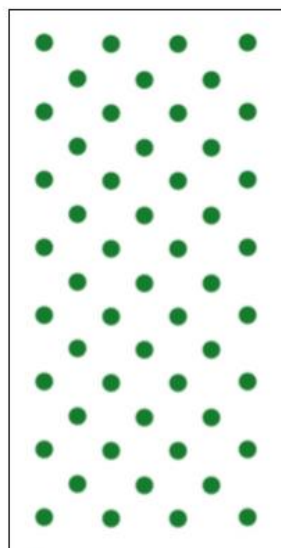
Bolj uporabne so **ocene** (vrsta ni prisotna, pogosta, redka) in **relativne vrednosti** populacije, ki opisujejo populacijo primerjalno z drugo ali isto populacijo v določenem časovnem obdobju (štetje sledi srn v sadovnjaku vsako zimo).

- **Gostota** populacije je podatek o številu osebkov na površinsko ali prostorninsko enoto.

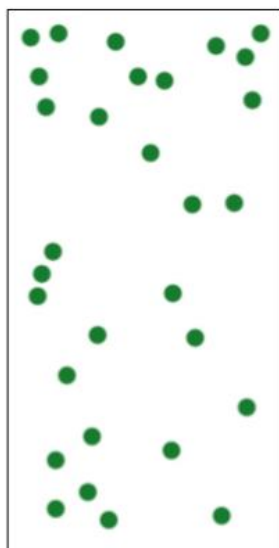

PORAZDELITEV OSEBKOV PROSTORU

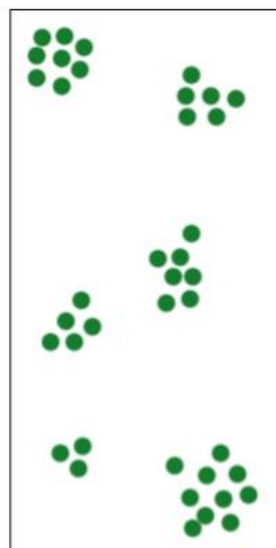
PRIMERI PORAZDELITVE OSEBKOV V PROSTORU

• Enakomerna

• Naključna

• Skupinska

Osebki so lahko v prostoru porazdeljeni:

- **enakomerno** (nasadi, drevoredi, njive,...)
- **neenakomerno, naključno po načelu slučajnosti** (homogena območja – skladiščni škodljivci)
- **po skupinah** (najpogostejša oblika – črede, jate, ...)

POPULACIJSKA NIHANJA IN BIOLOŠKO RAVNOTEŽJE

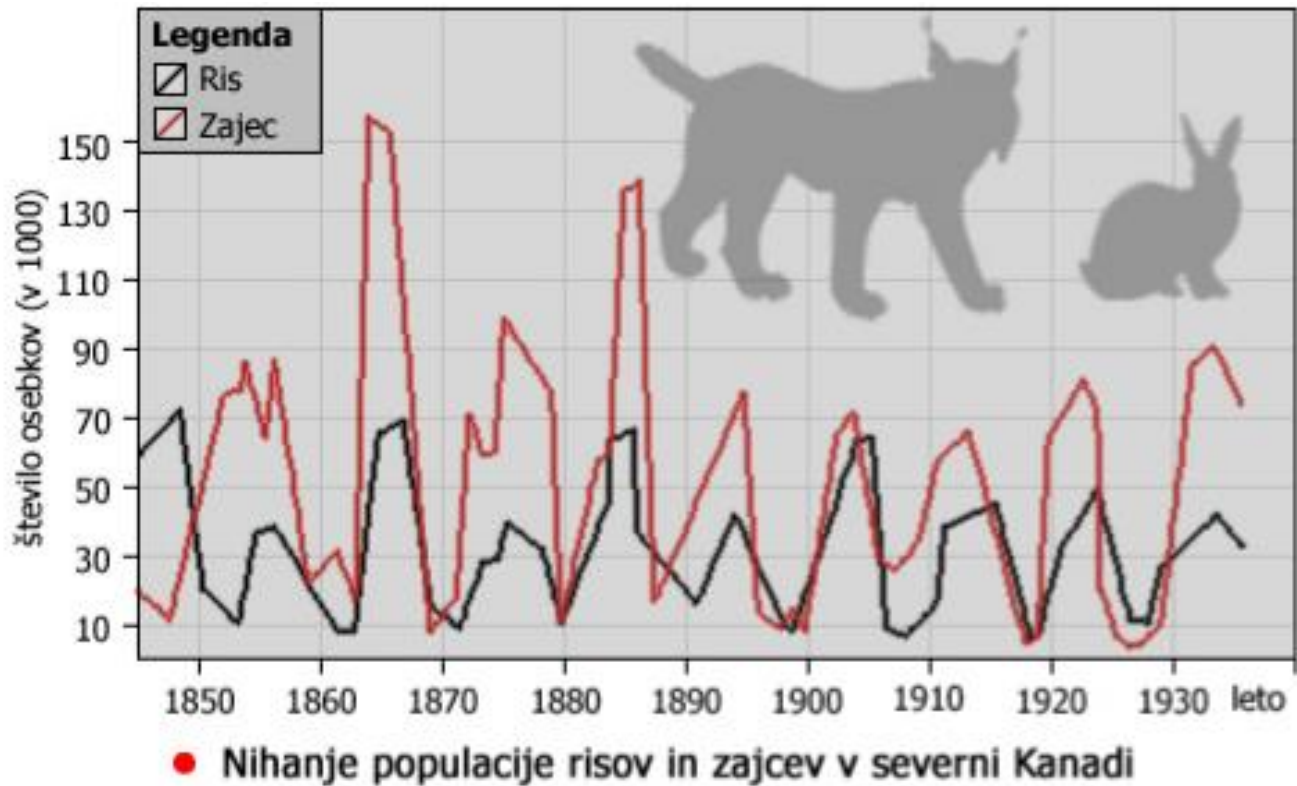
Nobena populacija ne vztraja na ravni kot jo kaže krivulja populacijske rasti oz. določa nosilnost okolja.

V naravi velikosti populacij rastlin in živali **NIHAJO.**

Govorimo o **populacijskih nihanjih**. Čim večje so amplitude, tem bolj so populacijska nihanja vidna in čim več vrst zadevajo nihanja, tem bolj je ekosistem neuravnotežen.

Populacijskih nihanj z majhnimi amplitudami sploh ne opazimo. Govorimo o uravnoteženem ekosistemu, v katerem vlada **BIOLOŠKO RAVNOTEŽJE.**

Naštejte vzroke populacijskih nihanj v naravi.

